

VERKENNING

BIJLAGE 2: GROF AFVAL AAN HUIS OF WEGBRENGEN NAAR DE MILIEUSTRAAT

Gemeente
ROZENDAAL

INLEIDING

ACHTERGROND

In 2020 is de gemeenteraad akkoord gegaan met de implementatie van het nieuwe grondstoffenplan 2021-2030. Onderdeel van dit grondstoffenplan is een onderzoek naar een duurzame invulling van een brengvoorziening van het grof huishoudelijk afval. De huidige brengvoorziening de Moestuin is beperkt. Om de afvalscheiding van het grove afval te verbeteren en de inwoners ook op de langere termijn een duurzame oplossing te kunnen bieden voor hun grof afval is professionalisering van het brengpunt nodig. In december 2023 is hiertoe een verkennend onderzoek aan de raad aangeboden met het advies om aan te sluiten bij de milieustraat in Doesburg.

De raad erkende de noodzaak om de dienstverlening naar een andere locatie te verplaatsen en heeft gevraagd om een aantal zaken nader uit te werken. In deze notitie werken we de vervolgvraag uit om in kaart te brengen wat het zou betekenen als we de grofvuilservice net als nu gratis laten.

DEFINITIES EN DOELSTELLING

We kennen in Nederland een verdeling tussen fijn huishoudelijk afval en grof afval. De afvalstromen van het fijne huishoudelijke afval ontstaan het meest frequent. Deze halen we in een bak of zak aan huis op of in een verzamelcontainer in de buurt.

Grondstoffen	Ongesorteerd restafval
GFT en etensresten	Huishoudelijk restafval
Plastic, Blik en Drinkpakken	
Oud Papier en Karton	
Glas	
Textiel	
Luiers	

Tabel 1: Fijn Huishoudelijk Afval

Het grove afval is al het afval dat meestal periodiek ontstaat (na een verbouwing, een opruiming of een make-over) en te groot is om in een bak of zak aan te bieden. Hieronder valt ook het afval dat niet kan verbranden (zoals bijvoorbeeld puin) of waarvan het niet wenselijk is om het te verbranden (zoals bijvoorbeeld tapijttegels, chemisch afval).

Grondstoffen	Ongesorteerd restafval
Afgedankte elektr(on)ische apparaten	Grof huishoudelijk restafval
Asbest en Asbesthoudend Afval	Gemengd Bouw en Sloopafval
Autobanden	
Bitumenhoudende dakbedekkingsmaterialen	
Herbruikbare huisraad	
Frituurvet en Olie	
Gasflessen en brandblussers	
Gips	
Grof tuinafval	
Harde plastics (zoals bijvoorbeeld tuinmeubels)	
Schoon en bewerkt/geverfd hout (A- en B-hout)	
Geïmpregneerd hout en bielzen (C-hout)	
Klein Chemisch Afval (KCA)	
Matrassen	
Metalen	
Piepschuim (EPS)	
Schone grond	
Schoon puin	
Vakglas	
Vloerbedekking en Tapijt	

Tabel 2: Grof Huishoudelijk Afval

Net als voor het fijne huishoudelijke afval aan huis geldt ook voor het grove afval de doelstelling om zo veel mogelijk grondstoffen opnieuw te gebruiken, en zo min mogelijk afval te verbranden. De groene grove grondstoffen kunnen allemaal opnieuw worden gebruikt. Het grof restafval en een groot deel van het gemengde bouw en sloopafval wordt verbrand.

EFFECTEN VAN ONGESCHEIDEN GROF AFVAL

Het ongescheiden aanbieden van grof afval is zowel voor het milieu als voor de financiën jammer. Voor het milieu betekent dit dat kostbare grondstoffen verbrand worden en niet langer opnieuw kunnen worden gebruikt voor het maken van nieuwe producten.

De kosten voor de verbanding van ongesorteerd grof afval zijn ook fors hoger dan de kosten voor het gescheiden grof afval.

Verbranding ongesorteerd afval	Recycling gesorteerd grove grondstoffen
Verwerkingstarief voor verbranding van grof afval ligt in Nederland gemiddeld tussen €140 en € 180 euro per ton	Verwerkingstarief voor recycling van grove grondstoffen ligt in Nederland gemiddeld tussen €25 en € 40 euro per ton
Op alle tonnen afval die verbrand worden heft de overheid op dit moment € 39,23 verbrandingsbelasting. De verwachting is dat deze belasting jaarlijks blijft stijgen ¹	Op grove grondstoffen wordt er geen verbrandingsbelasting geheven
Op alle tonnen uitstoot die veroorzaakt worden door de verbranding heft de overheid CO2 heffing. Vanaf 2025 gaan we hiervan ook de effecten merken bij de verbranding van afval. De verwachting is dat de kosten van deze CO2-Heffing gaan oplopen naar ca € 30,- per ton in 2030	De Co2 heffing geldt niet voor de recycling van grove grondstoffen

Tabel 3: Kosten verbranding ongesorteerd afval vs kosten recycling grove grondstoffen

Goed scheiden van grof afval kan de gemeente, en dus ook de inwoners veel geld schelen.

AFVALBRENSTATION VS GROF AFVAL AAN HUIS

We zien dat de meeste gemeenten erop inzetten om een zo hoog mogelijk scheidingspercentage te bereiken bij de grove afvalstromen. Dit is op een afvalbrenstation het meest makkelijk. De inwoners kunnen het afval aanbieden in verschillende inzamelmiddelen voor verschillende grondstoffen. Alleen het afval dat overblijft nadat alle grove grondstoffen eruit zijn gehaald wordt in het grof restafval verbrand.

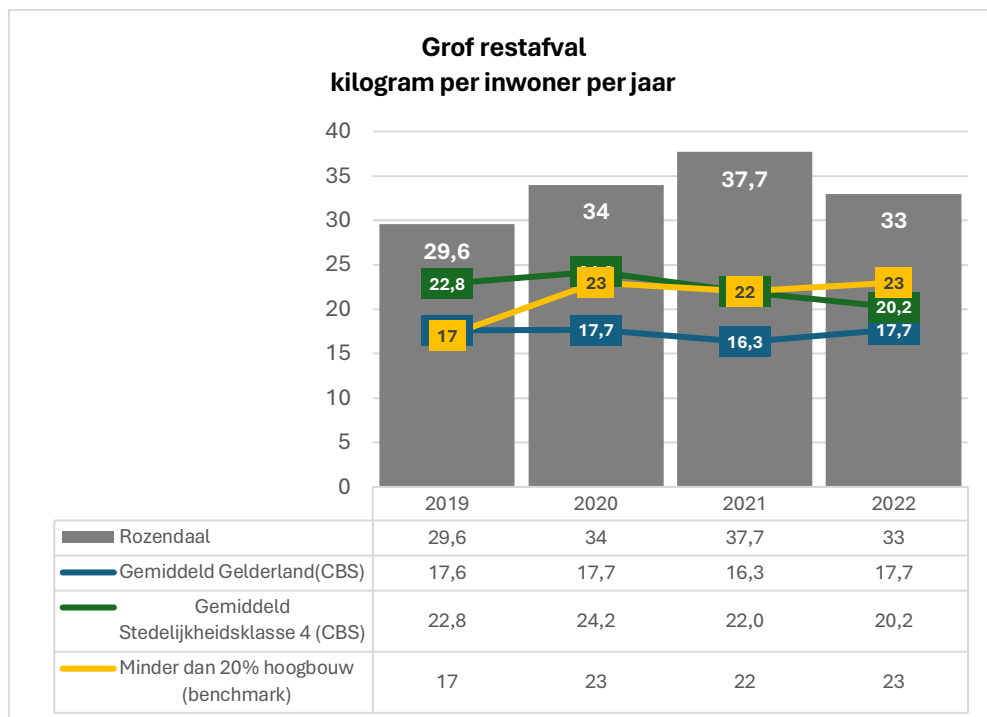
Bij het ophalen van grof afval aan huis is het veel minder goed mogelijk om het afval te scheiden in grondstoffen en grof restafval. Het afval wordt immers integraal aangeboden, en meestal in een kraakpers auto ingezameld. Dit afval wordt soms wel mechanisch nagescheiden, maar het percentage scheiding dat hiermee wordt behaald (+/- 30%) valt in het niet bij het afvalscheidingspercentage van een goede milieustraat (>80%). Alleen de afvalstromen grof tuinafval en elektrische apparaten worden in een aantal gemeenten gescheiden aan huis ingezameld.

DE HUIDIGE SITUATIE IN DE GEMEENTE ROZENDAAL

De gemeente Rozendaal heeft een zeer beperkte openstelling van de Moestuin, en de inwoners kunnen in de Moestuin veel grove grondstoffen niet aanleveren wegens ruimtegebrek. Daarom heeft de gemeente als achtervang in de afgelopen jaren bijna al het grove afval² integraal aan huis ingezameld. Dit betekent dat er heel veel grove grondstoffen in de afgelopen jaren als restafval zijn verbrand. Dit is terug te zien in de resultaten van de gemeente Rozendaal:

¹ Bij de introductie in 2015 was dit tarief € 13,- per ton

² Met uitzondering van elektrische apparaten, metaal en grof tuinafval

Grafiek 1: Hoeveelheid grof restafval in kilogrammen per inwoner per jaar vergeleken met andere gemeenten

Als we de gemeente Rozendaal van 2019 tot en met 2022 (het laatste jaar waarover vergelijkingscijfers van de andere gemeenten bekend zijn) vergelijken met de andere gemeenten in Gelderland, de andere gemeenten met stedelijkheidsklasse 4 (weinig stedelijk) en met gemeenten die net als Rozendaal minder dan 20% hoogbouw hebben, dan steken de cijfers van de gemeente Rozendaal voor grof restafval hier heel fors boven de gemiddelden uit.

De inwoners ervaren deze service als een gratis service. Immers ongeacht of en hoe vaak ze gebruik maken van de service van het ophalen van het grof afval, blijft de afvalstoffenheffing gelijk. In de praktijk worden de kosten van de haalservice opgenomen in de afvalstoffenheffing, en betalen de mensen die hier niet of nauwelijks gebruik van maken voor de mensen die dit met enige regelmaat doen. Doordat inwoners het als een gratis service ervaren, worden ook hele kleine hoeveelheden aan huis aangeboden.

BETAALDE SERVICE AAN HUIS

De meeste gemeenten kiezen ervoor om de milieustraat de voorkeursroute te maken voor het aanbieden van grof afval boven de inzameling aan huis. De inzameling aan huis wordt een betaalde achtervang-service voor die mensen die het niet lukt om het afval zelf weg te (laten) brengen.

Dit betekent dat ze een tarief hebben ingevoerd voor het laten ophalen van grofvuil aan huis. Inwoners maken een afspraak om het grove afval op te laten halen, en geven hierbij aan wat ze (ongeveer) gaan aanbieden. De inzamelaar kan hier zijn routes op aanpassen.

De tarieven variëren nogal. In sommige gemeenten betalen de inwoners een minimaal tarief (tussen de € 10,- en € 25,- per afspraak). In andere gemeenten gaat men dichterbij de daadwerkelijke kosten van de afspraak zitten, en kunnen de tarieven per keer oplopen tot ca € 50,- of meer. Dit tarief kan een vast bedrag (vergelijk de voorrijdkosten van bijvoorbeeld de Ikea) zijn, ofwel een bedrag per hoeveelheid aangeboden afval. Op deze wijze wordt het grofvuil aan huis de achtervang oplossing voor mensen die het echt niet lukt om hun afval zelf naar de milieustraat te (laten) brengen.

In de omgeving van Rozendaal hebben alle gemeenten een tarief ingevoerd voor het ophalen van grof afval

Rheden	Betaald	€ 15,45 / m3
Doesburg	Betaald	Bedrag niet op de website
Arnhem	Betaald	€ 36,50 / m3
Brummen	Betaald	Bedrag niet op de website
Westervoort	Betaald	Bedrag niet op de website
Renkum	Betaald	€ 30,- per keer
Duiven	Duiven heeft geen service aan huis meer	
Zevenaar	Betaald	€ 45,- / m3

Tabel 4: Tarieven service grofval aan huis bij de buurgemeenten

NA AANSLUITING BIJ HET RECYCLEPLEIN IN DOESBURG

Op het moment dat de gemeente aansluit bij het Recycleplein in Doesburg heeft de gemeente Rozendaal de mogelijkheid om ook in haar gemeente de afvalscheiding van het grof afval te verbeteren. Op de nieuwe milieustraat kunnen de inwoners immers 6 dagen per week terecht, en kunnen zij het afval scheiden in alle grondstoffen.

Deze verandering gaat echter niet vanzelf. De ervaring leert echter dat inwoners kiezen voor de voor hun meest aantrekkelijke optie. Indien de gemeente de huidige grofvalservice ongewijzigd continueert, betekent dit een afweging tussen:

Milieustraat	Grofval aan Huis “gratis”	Grofval aan huis “betaald”
Rijtijd en handelingstijd	Handelingstijd	Handelingstijd
Deels betaald, deels gratis ³	Gratis ⁴	Betaald
6 dagen per week mogelijk	1x per maand mogelijk	1x per maand mogelijk

Tabel 5: Afwegingskader grof afval voor inwoners

Bij een “gratis” grofvalservice, verandert er niets. Deze optie zal ook in de toekomst als de meest aantrekkelijke optie worden gezien. Pas bij een prijsprikkel die het ophalen aan huis duurder maakt dan het wegbrengen naar het recycleplein zullen mensen de afweging gaan maken of zij (1) hun afval direct en tegen minder kosten wegbrengen, of dat zij (2) kiezen voor het gemak, en hiervoor willen wachten op de ophaaldag, en een hoger tarief betalen.

MISBRUIK VAN DE RESTAFVAL CONTAINERS AAN HUIS

In het verleden hadden veel inwoners in de gemeente Rozendaal een extra container voor restafval. Mede hierdoor was de hoeveelheid afval aan de start van de implementatie van het grondstoffenplan vrij hoog.

Inmiddels zijn er een aantal maatregelen doorgevoerd die het gebruik van de grijze container voor andere stromen dan huishoudelijk restafval minder aantrekkelijk hebben gemaakt;

1. De kosten voor een extra container aan huis zijn fors verhoogd, waardoor veel minder mensen gebruik maken van een extra container
2. De inzamelingsfrequentie van het restafval is verlaagd van elke twee weken naar elke vier weken. De service op de inzameling van de grondstoffen GFT en PBD is juist verhoogd door de introductie zomerinzameling voor deze twee stromen

De verwachting is dat de hoeveelheid huishoudelijk restafval in de container aan huis door deze maatregel niet of nauwelijks zal stijgen

³ Dit is gratis in de beleving. In de werkelijkheid betalen de inwoners hiervoor in de afvalstoffenheffing.

⁴ Dit is gratis in de beleving. In de werkelijkheid betalen de inwoners hiervoor in de afvalstoffenheffing.

DUMPINGEN VAN AFVAL IN DE OPENBARE RUIMTE

Inwoners moeten wennen aan veranderingen. Iedere verandering kan leiden tot weerstand en deze weerstand kan zich uiten door middel van dumpingen in de openbare ruimte. In andere gemeenten zien we dat dit gedrag veelal tijdelijk van aard is, en zich concentreert rondom de verzamelcontainers in de openbare ruimte⁵. Hiervan heeft Rozendaal er erg weinig, dus de verwachting is dat de overlast zeer beperkt zal zijn.

Na de invoering van de maatregel is het verstandig om tijdelijk een coach/handhaver in te huren om eventueel ongewenst gedrag te beheersen door middel van gesprekken met inwoners, of in het uiterste geval handhaving.

SAMENVATTING & ADVIES

1. In het huidige systeem van de gemeente Rozendaal hebben de inwoners slechts beperkt de mogelijkheid om hun grof afval gescheiden aan te bieden op de Moestuin. Daarom is de gemeente genoodzaakt om een laagdrempelige service aan te bieden voor grofvuil aan huis
2. Het opgehaalde grofvuil aan huis wordt nagenoeg integraal verbrand. Er wordt een zeer lage afvalscheiding op gerealiseerd
3. Het is zowel voor het milieu als voor de kosten van de verwerking van het afval gunstiger om de afvalstromen goed te scheiden. De meest efficiënte oplossing hiervoor is de inwoner het afval te laten wegbrengen naar een goed gesorteerde milieustraat
4. De meeste gemeenten in Nederland hebben om de inwoners te prikkelen hun grof afval weg te brengen naar een milieustraat een tarief ingevoerd op de service van het ophalen van grofvuil aan huis, waardoor het wegbrengen van het afval financieel gunstiger wordt dan het aan huis laten ophalen.

ADVIES:

Wij adviseren dat de gemeente Rozendaal deze best practice van de andere gemeenten volgt. De service van grofvuil aan huis wordt wel gecontinueerd om zo een achtervang oplossing te bieden aan inwoners die hun grof afval zelf niet kunnen (laten) wegbrengen. Deze service is voortaan betaald. De consequenties worden uitgewerkt in de businesscase.

⁵ In de grootstedelijke gemeenten is het probleem hardnekkiger, maar heeft het niet te maken met veranderingen. Ook bij een gratis grofvuilservice zijn er daar bijplaatsingen en dumpingen.